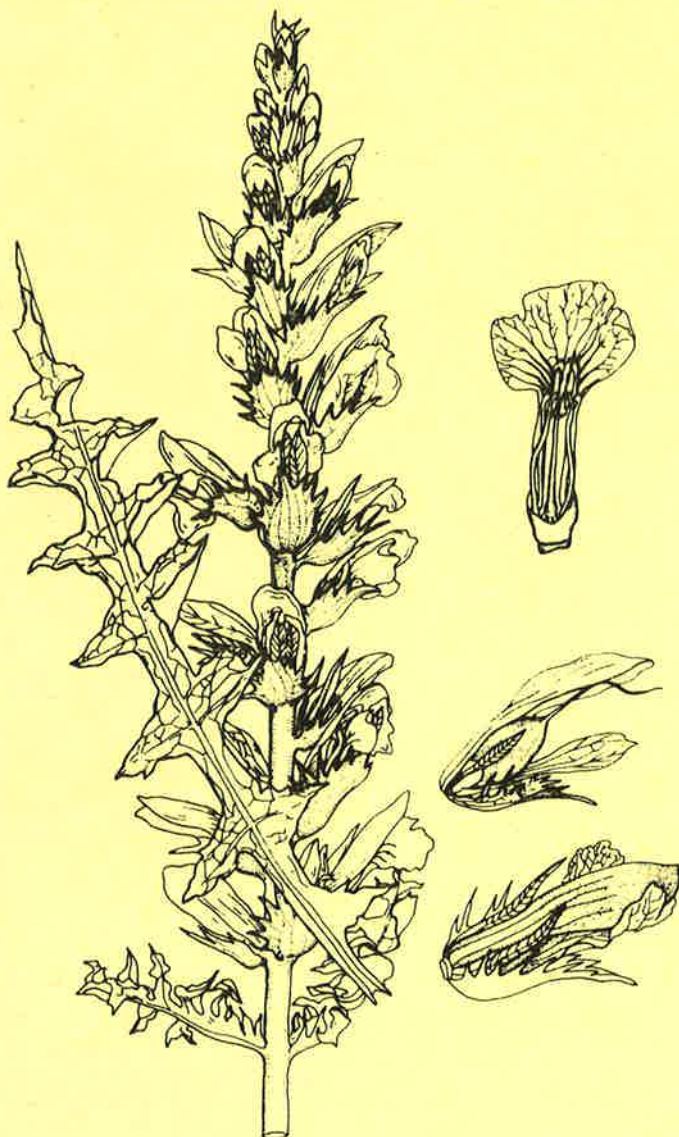

De

VRIENDEN van de PLANTENTUIN

GENT

driemaandelijks tijdschrift
tiende jaargang
nr 1 maart 1991

De
VRIENDEN van de PLANTENTUIN
GENT

driemaandelijks tijdschrift
tiende jaargang
nr. 1 maart 1991

ISSN 0777 - 8821

Inhoudstafel

Judasboom	3
Echt, vals of schijn ?	7
Kaaps Viooltje	15
Pillenzaad	17
Lidgeld	18
Lenteschoonmaak	19
Lenteruildag WIJZIGING !!!	20
Paastafel	21
Koninklijke Serres	22
Agenda	23
Over ditjes-en-datjes	27
Verzorging van kamerplanten	35
Vragen staat vrij	37
Uitstap naar Arcen	40
Lezersforum	41
Boekennieuws	43
Boekaankondigingen	46
Redactie	48

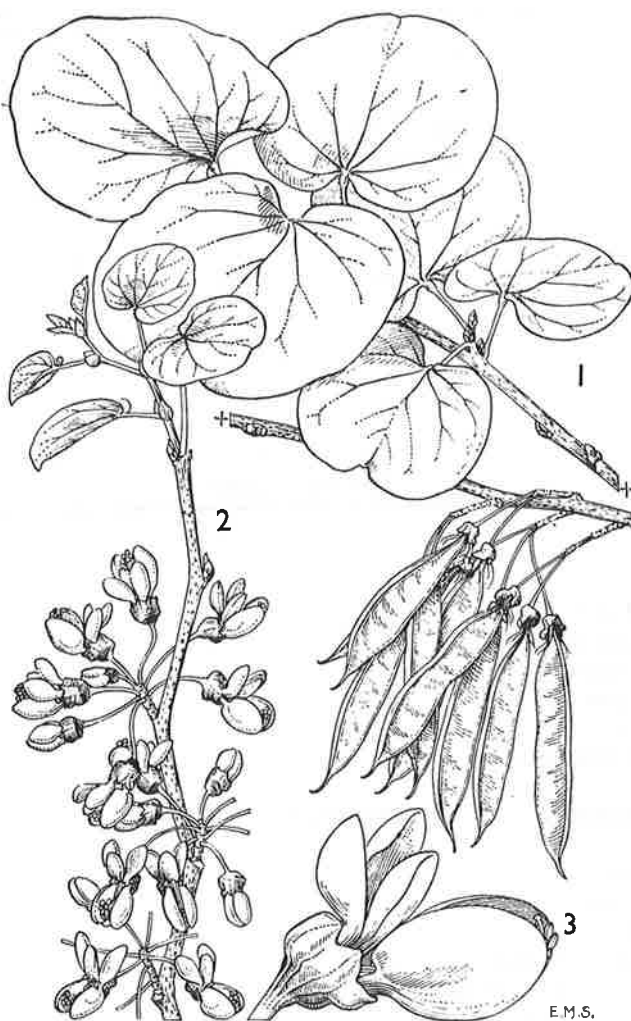

Fig. 1. Judasboom (*Cercis siliquastrum*) (uit Townsend C.C., 1974, Flora of Iraq. 3. Leguminales).

Judasboom

Wie ooit het Zuiden in de lente bezocht, heeft ongetwijfeld de behoefte gevoeld om iets van die plantenweelde over te brengen naar onze contreien. Speciaal voor die liefhebbers willen we even een boom in de schijnwerpers stellen die al het exotisme en de uitbundigheid van de Mediterrane lente paart aan excellente kwaliteiten als hardheid en ziekteresistentie. We hebben het over de **Judasboom** (*Cercis siliquastrum*). Hij kan zonder problemen in onze koude tuinen, en dat is weer eens wat anders dan een Japanse Kerselaar.

De Judasboom behoort tot de familie van de Peuldragers (*Leguminosae*), en meer bepaald tot de onderfamilie van de Valse Christusdoorn ¹ (*Caesalpinioideae*). Er bestaat in botanische (en andere !) middens nogal wat controverse over de te volgen klassifikatie. Enerzijds zijn er de auteurs die drie families willen erkend zien, de Vlinderbloemigen (*Fabaceae* of *Papilionaceae*), de Mimosafamilie (*Mimosaceae*), en de Christusdoornfamilie (*Caesalpinaceae*) : de typische vertegenwoordigers van elke familie zijn eenvoudig van elkaar te onderscheiden. Daartegenover staat de mening van de auteurs die de nadruk leggen op de niet meer zo typische vertegenwoordigers, en die maken dat het onderscheid tussen deze drie groepen vervaagt, vandaar hun erkenning van slechts één familie, de Peuldragers (*Leguminosae*) (met meestal drie onderfamilies).

Leuk om weten : deze onderfamilie werd genoemd naar Andrea Cesalpino (1519-1603), een voorloper van de klassieke botanici en een der eersten om de botanische klassifikatie op zichtbaar waarneembare kenmerken te baseren in plaats van op de bijna metafysische criteria die daar tot dan toe voor golden. Hij wordt bovendien bij de ontdekkers van de bloedsomloop gerekend omdat hij als eerste die term gebruikt, zonder evenwel het hele mechanisme te snappen.

Om welke verschillen gaat het hier ? De bloemen van de Judasboom lijken qua vorm heel erg op bloemen van zeg maar de Robinia (*Robinia pseudoacacia*), maar de tien meeldraden zijn niet met elkaar

¹ Over de problemen rond de naam "Christusdoorn" zie het artikel "Echt, vals of schijn" in dit nummer !

vergroeid. Het opmerkelijkste verschil is echter dat de iets anders gevormde kiel over de vleugels of zwaarden geplooid is, en dat die op hun beurt de vlag omvatten. De omgekeerde volgorde vinden we bij de Vlinderbloemigen, waar de vlag als een dakpan over de andere bloemdelen heen zit. De bloemen zijn fel paarsrose van kleur, iets gladder en vleziger dan die van de Robinia, en ze groeien in trosjes van drie tot zes (natuurlijk is van twee tot zeven ook mogelijk). Het leuke is dat ze zomaar op het kale hout groeien, recht uit de takken en soms zelfs uit de stam. Ze staan om zo te zeggen helemaal niet op "logische" plaatsen maar barsten als het ware uit de schors in overvloedige aantallen. Dit verschijnsel wordt ook wel "cauliflorie" genoemd (heeft niets met bloemkolen te maken).

De bladeren komen pas na de bloei te voorschijn, ze zijn enkelvoudig, niervormig zonder spits, aanvankelijk frisgroen maar later verkleurend naar zeegroen (blauwgroen, of met een blauwachtige was bestaat ook). Ze worden leerachtiger naarmate de zomer vordert, en hebben een licht geaderd oppervlak dat er een beetje berijpt uitziet. Wat evenzeer bijdraagt tot de verwarring met Vlinderbloemigen is het feit dat de boom ook peulvruchten heeft. Deze kunnen tot 10 cm lang worden, en kleuren aan het einde van de zomer rood- tot paarsbruin, of met een modewoord : "mahonie". De schors is niet ruw, maar heeft zeer karakteristieke ondiepe evenwijdige barsten en lijnen. Het mooi zwart generfde hout is uitstekend te polijsten, en wordt wel in de meubelindustrie gebruikt.

De boom doet het zoals gezegd erg goed hier, maar de bloemen kunnen beschadigd worden door nachtvorst, en vaak rijpen de vruchten niet voldoende om zaaien mogelijk te maken. De wortels zijn uiterst gevoelig voor verstoring, maar het wordt een redelijk grote (zeg maar vier tot zes meter in ons klimaat) zij het ietwat stakerige boom. Hij moet vrij staan om tot z'n recht te komen. Geen enkele ziekte vormt een ernstige bedreiging voor z'n bestaan. Men kweekt hem best (= bijna uitsluitend) van zaad.

In de Plantentuin vindt u zo maar even vier (van de zes !) soorten *Cercis* samen, de échte Judasboom (*Cercis siliquastrum*) uit ons Middellands Zeegebied, samen met een zusje uit China (*Cercis chinensis*), Afghanistan (*Cercis griffithii*), en Noord-Amerika (*Cercis occidentalis*, vroegere naam : *Cercis reniformis*) (kaart p. 34). Alle vier zijn ze lentebloeiers, die vorig jaar (1990) vanaf begin april in bloei kwamen. Een bezoekje waard !

Voor de liefhebbers van anecdotiek nog dit. Voor het volksgeloof is dit de boom waaraan de verrader Judas zich zou verhangen hebben, misschien omdat de takken de neiging hebben om horizontaal te gaan groeien. Er zouden ook nog andere kandidaten zijn voor deze twijfelachtige eer. Bovendien zouden de zaden in de peulen de zilverlingen symboliseren, al zijn ze daar o.i. veel te klein voor en helemaal niet zilverkleurig maar gewoon bruin. Er zijn evenmin zilverkleurige tussenschotten zoals bij onze eigenste Judaspenning die z'n naam veel beter verdient. Het is veel logischer om aan te nemen dat we deze naam danken aan een vroege verarring met de Franse benaming "Arbre de Judée". Afbeeldingen van de boom komen zeer veel voor in Middeleeuwse geschriften, botanische zowel als godsdienstige, en ook op kapitelen en ander beeldhouwwerk, zij het soms moeilijk herkenbaar.

Voor wie het aandurft met een plant met zo'n slechte reputatie : de literatuur zegt dat de bloemen een aangename zure smaak hebben, en dat ze wel in salades gebruikt worden. Ook bewaren in azijn of frituren als beignetjes is mogelijk. De Cleene (1983) vermeldt de Judasboom niet. Voorzichtigheid in deze materie blijft echter geboden, en experimenteren is nooit zonder risico, wij klasseren deze informatie eerder bij "weten" dan bij "doen".

Bibliografie.

- Heimans, E., Heinsius, H.W. & Thijsse, J.P. (1965). Geïllustreerde flora van Nederland.
Versluys, Amsterdam.
- De Cleene, M. (1983). Elseviers gids van giftige planten.
Elsevier, Amsterdam.
- Polunin, O. (1969). Flowers of Europe.
Oxford University Press, London.
- Vallardi, F. (1964). Encyclopedie du monde végétal.
Quillet, Paris.
- Chadefaud, M. & Emberger, L. (1960). Traité de botanique systématique.
Masson, Paris.

Ingrid Verdegem
Breughellaan 11
9840 De Pinte

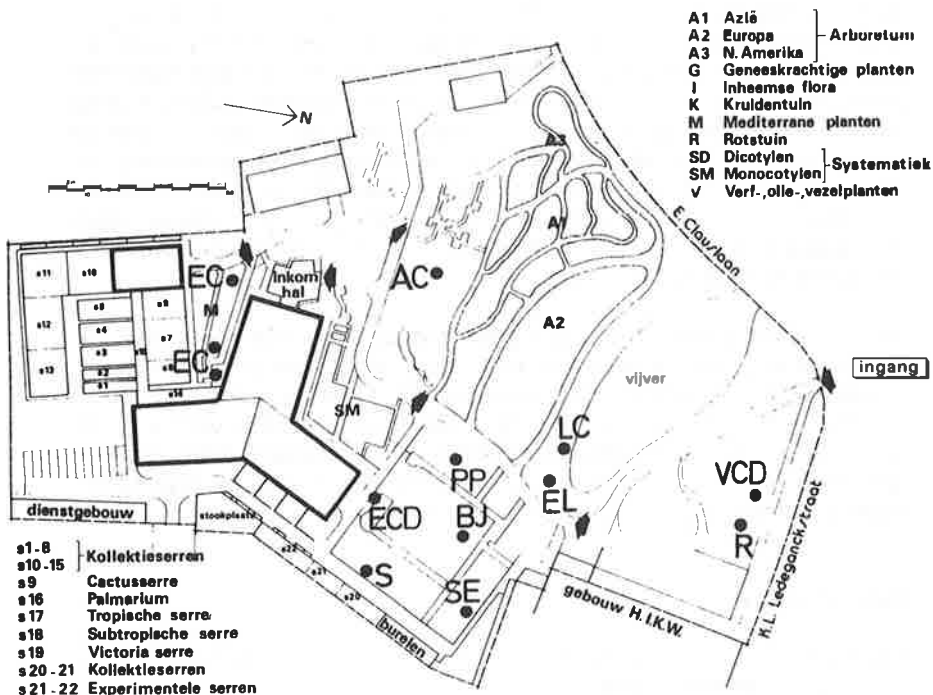

Fig. 1. Plattegrond van onze Plantentuin, met aanduiding van een aantal planten die in dit artikel worden besproken.

AC : Atlasceder (*Cedrus atlantica*). BJ : Boerenjasmijn (*Philadelphus* div. soorten). EC : Echte Cipres (*Cupressus sempervirens*). ECD : Echte Christusdoorn (*Paliurus spinachristi*). EL : Echt Lepelblad (*Cochlearia officinalis*). LC : Libanonceder (*Cedrus libani*). PP : Pluimpapaver (*Macleaya cordata*). R : Robinia (*Robinia pseudoacacia*). S : Sering (*Syringa* div. soorten). SE : Schijnsels (*Clethra alnifolia*). VCD : Valse Christusdoorn (*Gleditsia triacantha*).

Echt, vals of schijn ?

Wie, uitgedaagd door het raadseltje in het artikel over geurplanten (VvdPG 9(4) : 10) op zoek is gegaan in onze Plantentuin, zal gemerkt hebben dat de Schijnhulst (*Osmanthus heterophyllus*) tegenoverstaande bladeren heeft, in tegenstelling tot de Hulst (*Ilex aquifolium*), waarvan de bladeren afwisselend geplaatst staan.

Enkele planten van onze flora hebben een naam, waarbij uitdrukkelijk wordt beklemtoond door middel van het akjektief **vals** of het 1e lid **schijn**- in samenstellingen, dat ze hem ten onrechte dragen en men ze daarom niet mag verwarren met de zogenaamde **echte** planten, waar ze in bepaalde opzichten op lijken.

De Echte Cipres (*Cupressus sempervirens*) is bekend als de dichte, donkergroene zuil uit de Italiaanse tuinen en uit het hele mediterrane landschap. Hij is niet goed bestand tegen ons koude klimaat, maar oudere exemplaren kunnen wel overleven : vier bomen (mét kegels !) kan u komen bewonderen in het 'Mediterrane' stukje van onze Plantentuin (kaart p. 6). De Schijncipres (*Chamaecyparis*), waarvan diverse soorten bij ons wel goed aarden, kenmerkt zich door zijn afgeplatte twijgen : de vertakking verloopt duidelijk in een plat vlak. De Echte Cipres vertakt zich in alle richtingen. Sommige Schijncipres-soorten hebben een groot weerstandsvermogen en worden daarom veel als haag of windscherm geplant. Cipressen worden overigens in de volksmond vaak ten onrechte ceders genoemd. Echte Ceders vindt u in de Plantentuin op twee plaatsen : de Libanonceder (*Cedrus libani*) bij de grote vijver, en de Atlasceder (*Cedrus atlantica*) bij de groententuin (kaart p. 6).

Het eironde blad van de Schijnels (*Clethra alnifolia*) (fig. 2) (kaart p. 6) lijkt wel enigszins op dat van de Els (*Alnus*), maar is duidelijk toegeplitst. Ook de bladeren van de Schijnhazelaar (*Corylopsis*) lijken op die van de Echte Hazelaar (*Corylus avellana*). De sierwaarde van de Schijnhazelaar ligt in de plots ontlukende bloei van heldergele, klokvormige bloemen, die in hangende trossen verschijnen lang voor de ontplooiing van de bladeren.

De Goudlork of Schijnlork (*Pseudolarix kaempferi*) is een Chinese soort, die verwant is aan de Echte Lorken (*Larix*). De naalden staan

Fig. 2. Schijnels (*Clethra alnifolia*) (links) & Echte Christusdoorn (*Paliurus spina-christi*) (rechts) (uit Gleason H.A., 1963, New Britton & Brown illustrated Flora of the NE United States and adjacent Canada 3 & Krüssmann G., 1977, Handbuch der Laubgehölze 2).

op overeenkomstige wijze gerangschikt en vallen ook in het najaar af, maar de kegels zijn heel anders. Van blauwachtig-groen worden ze tijdens het rijpen lichtbruin, met grote, driehoekige, in een scherpe punt uitlopende leerachtige vruchtschubben. In tegenstelling tot die van de Echte Lorken vallen de kegels van de Goudlork bij rijpheid niet als geheel af, maar breken in stukken (schubben) uiteen, terwijl de as van de kegel op de boom blijft vastzitten..

Uiterlijk heeft de Pluimpapaver of Schijnpapaver (*Macleaya cordata*) (kaart p. 6) weinig met een Papaver gemeen. Toch blijkt de plant bij nader toezien de belangrijkste kenmerken van de Papaverfamilie te bezitten : de bloemen hebben 2 kelkbladen en veel meeldraden, maar missen de 4 kroonbladen.

De Robinia (*Robinia pseudoacacia*) (kaart p. 6) werd al in ongeveer 1600 door Jean Robin, de kruidkundige van koning Hendri IV, in Parijs gekweekt. Van zijn naam is de wetenschappelijke naam *Robinia* afgeleid, terwijl de soort aanduiding *pseudoacacia* wijst op de verwarring met de echte Acacia's uit o.a. de Afrikaanse savannes. Merkwaardig is, dat de onjuiste naam Acacia altijd aan de Robinia is verbonden. De echte Acacia's heten in de wandeling Mimosa. De echte Mimosa op haar beurt is het Kruidje-roer-me-niet !

Gleditsia triacanthos, genoemd naar een vriend van Linné, Gottlieb Gleditsch, directeur van de botanische tuin in Berlijn, wordt Valse Christusdoorn (kaart p. 6) genoemd om deze te onderscheiden van de Echte Christusdoorn (*Paliurus spina-christi*) (fig. 2) (kaart p. 6), die meer als struik groeit. Beide soorten vallen op door hun scherp gedoornde takken, waaruit volgens een legende Christus' doornenkroon werd gemaakt. Een bijkomend probleem wordt veroorzaakt door de bekende kamerplant van de Wolfsmelkfamilie, met zijn rode schijnbloemen (*Euphorbia milii*), die óók als Christusdoorn verhandeld wordt. Enige standaardisatie op dit vlak lijkt wenselijk...

In Vlaanderen noemt men de Sering (*Syringa*) (kaart p. 6) vaak ten onrechte Jasmijn. De Echte Jasmijn (*Jasminum officinale*) komt bij ons het meest als kamerplant voor. Voor ons klimaat is wellicht de Winterjasmijn (*Jasminum nudiflorum*) de belangrijkste van de c. 450 *Jasminum*-soorten. De Sering en de Echte Jasmijn behoren beide tot de Olijffamilie. De Boerenjasmijn (*Philadelphus coronarius*) en nog

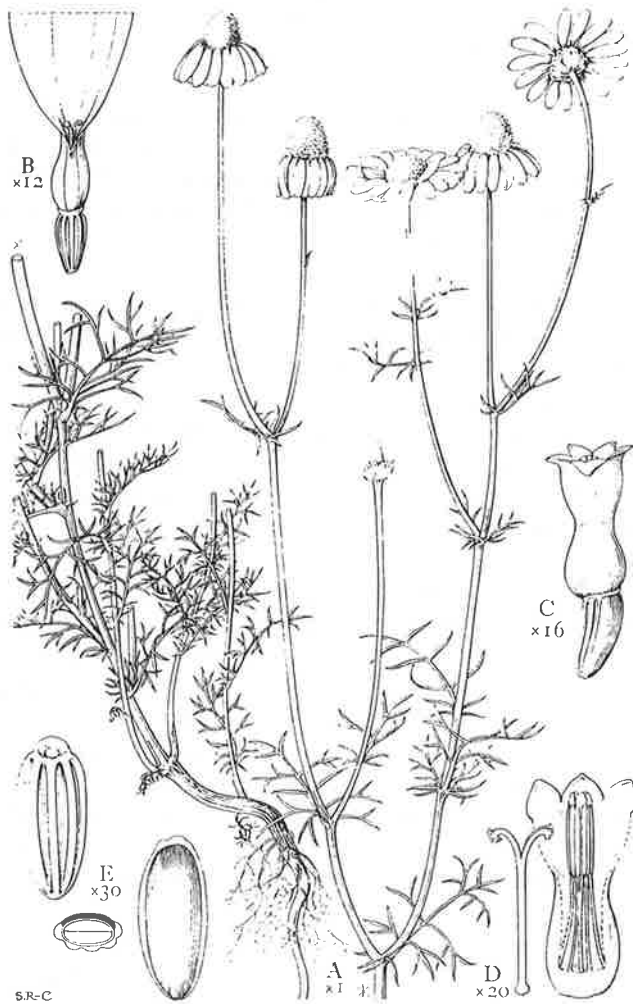

Fig. 3. Echte Kamille (*Matricaria recutita*) (uit Ross-Craig S., 1979, Drawings of British Plants).

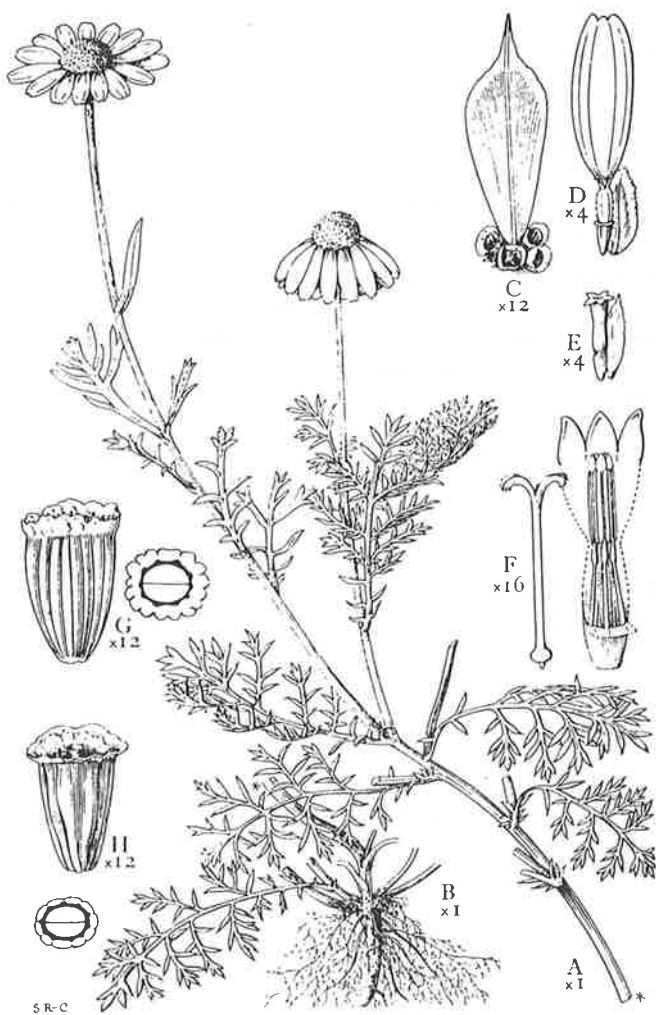

Fig. 4. Valse Kamille (*Anthemis arvensis*) (uit Ross-Craig S., 1979, Drawings of British Plants) : let op de stroschub in fig. C !

andere soorten) (kaart p. 6) gelijkt weliswaar op de Echte Jasmijn, maar is een vertegenwoordiger van de Hortensia-familie (*Hydrangeaceae*). In tegenstelling tot de heerlijke parfümgeur van de Echte Jasmijn, zouden we de geur van de Boerenjasmijn bijna als opdringerig kunnen bestempelen. Toch kan de Boerenjasmijn net zo goed aanspraak maken op de naam Sering (in het Engels wordt ze trouwens aangeduid als *Syringa* !). Ze werd immers in de 16e en 17e eeuw *Syringa alba* genoemd, omdat men uit haar holle takken gemakkelijk fluitjes kan maken (Latijn : *syringa* is een nevenvorm van *syrinx* dat uit het Grieks komt en herdersfluit betekent). Merkwaardig is dat onze Echte Sering in het Nederlands zoals in het Engels lilac had kunnen heten (Spaans : lila, Frans : lilas, Dodoens 1583 : lillach). Linnaeus verwierp echter in 1735 de naam lilac, omdat hij noch Latijn, noch Grieks was en wees *Syringa* definitief toe aan de lilabloeiende sierstruik, alhoewel deze voor het maken van fluitjes helemaal ongeschikt is. Voor de Boerenjasmijn deed hij dan maar een beroep op een oud synoniem *Philadelphus*.

Voor een leek zijn de Echte Kamille (*Matricaria recutita*) (fig. 3) en de Valse Kamille (*Anthemis arvensis*) (fig. 4) moeilijk te onderscheiden. Als men de bloemhoofdjes van beide soorten overlans doorsnijdt, merkt men dat de bloembodem van de Echte Kamille hol is en deze van de Valse vol, d.w.z. met merg gevuld. De Valse Kamille verbergt half doorzichtige stroschubben tussen de gele buisbloempjes. Bij de Echte ontbreken deze. De Valse heeft een zwakkere kamillegeur dan de Echte. Tenslotte dient erop gewezen te worden, dat enkel de Echte Kamille officinaal, d.w.z. als geneesmiddel, in gebruik is.

Ook bij andere planten, waarbij soms "echt" vermeld wordt, valt op dat ze in tegenstelling tot andere soorten geneeskracht hebben : Echte Heemst (*Althaea officinalis*), Echt Lepelblad (*Cochlearia officinalis*) (fig. 5) (kaart p. 6), Echte Valeriaan (*Valeriana repens*, vroegere naam : *Valeriana officinalis*), Echt Duizendguldenkruid (*Centaureum erythraea*), enz.

Er zijn zelfs echte en vervalsers bij de parasieten ! Echte Meeldauw (*Erysiphe*) leeft op de bladeren van planten. Het begint met de kieming van een spore, die vervolgens een dradenmassa op het blad vormt, met meestal een grijsachtige pluus. Valse Meeldauw (*Peronospora*) komt doorgaans ook als spore op de plant. Wanneer

deze spore ontkiemt, dringt ze het blad binnen en vormt in het bladmoes in de onderhuidse cellen een dradenmassa, het mycelium, dat alles verwoest.

De naamgevers van onze planten hebben het door de grote biologische diversiteit voorzeker niet altijd gemakkelijk. We nemen het hun dan ook niet kwalijk, wanneer ze eens de bal mislaan of in wanhoop hun toevlucht nemen tot etiketten als "echt", "vals", of "schijn-", of "pseudo" en "-opsis" in het Latijn. Bij Shakespeare lezen we immers :

"What's in a name ? That which we call a rose, by any other name would smell as sweet ..."

Bibliografie

- Bakkenhoven J. (1973-1975). *Fleur. Praktische bloemen- en plantencyclopedie.*
Amsterdam Boek, Amsterdam.
- Carl H. (1986). *Die deutschen Pflanzen- und Tiernamen.*
Quelle & Meyer, Heidelberg.
- Edlin H. (1986). *Bomen, bos en hout.*
Zomer & Keunig, Ede.
- Heimans E., Heinsius H.W. & Thijssse J.P. (1965). *Geïllustreerde flora van Nederland.*
Versluys, Amsterdam.
- Johnson H. (1974). *Het Bomenboek.*
Zomer & Keunig, Wageningen.
- Kwinkelenberg T. (1979). *Langs 's Heren wegen.*
Het Spectrum, Utrecht / Antwerpen.
- Marzell H. (1937-1980). *Wörterbuch der deutschen Pflanzennamen.*
Stuttgart-Wiesbaden.
- Polunin O. (1978). *Bomen en struiken van Europa.*
Zomer & Keuning, Wageningen.

Peter Dewulf
Azaleastraat 63
9920 Lovendegem

Fig. 5. Echte Lepelblad (*Cochlearia officinalis*) (uit Ross-Craig S., 1979, Drawings of British Plants).

Beleef plezier aan uw Kaaps Viooltje

Je kan vandaag de dag nog moeilijk een bloemkorfje kopen of je vindt er een Kaaps Viooltje tussen.

De Kaapse Viooltjes (*Saintpaulia ionantha* en andere soorten) leven in het wild op de berghellingen van Midden- en Oost-Afrika, in de oerwouden op nagenoeg 2000 m boven de zeespiegel.

Dit alles maakt het begrijpelijk waarom ze van een tamelijk vochtige, nogal zure grond houden en een beschaduwde plaats verkiezen bij een hoge luchtvochtigheid.

Het Kaaps Viooltje is interessant omwille van zijn bloemrijkheid. Het feit dat het plantje zoveel verkocht wordt, maar helaas ook zo slecht behandeld wordt in de huiskamer, heeft mij er toe aangezet enkele tips mee te geven om verdere kweek van het Kaaps Viooltje mogelijk te maken.

Saintpaulia kan heel eenvoudig uit bladstekken voortgekweekt worden. Daarvoor nemen we goed uitgegroeide, niet te oude blaadjes die we met een 5 cm lang steeltje zuiver afsnijden. Het blad met steel wordt tot de helft in een mengsel van gelijke volumedelen turf en zand opgepot. De zomermaanden zijn hiervoor de ideale periode. Het potje waarin de stek gestoken werd, moet goed vochtig blijven, vandaar dat we het afdekken met plastic. Te veel water geven kan rot veroorzaken ! Na wat geduldig wachten zullen aan de voet van het blad een groepje nieuwe, kleine blaadjes merkbaar worden. Wat je zeker nooit mag doen, is het stekje in de volle zon zetten. De kleine blaadjes zullen uitgroeien tot een volwassen plant, terwijl het oude (moeder)blad geleidelijk afsterft. Dit laatste mag slechts verwijderd worden nadat het jonge plantje voldoende wortels gevormd heeft.

Wie *Saintpaulia* wil overhouden, moet wel beseffen dat de bloei afneemt naarmate de dagen korter worden : het plantje gaat op rust onder invloed van het gebrek aan licht. De watertoevoer moet sterk worden verminderd, en de plantjes worden wat frisser gezet maar niet beneden de 13°C.

In het voorjaar zou ieder Kaaps Viooltje moeten verpot worden.

Maak het blad van *Saintpaulia* nooit nat, want anders krijgt u onvermijdelijk vlekken.

Dan nog iets, als uw Kaapse Viooltjes in het voorjaar niet willen bloeien, knip dan eens enkele onderste bladeren weg. Het bladrozet wordt dan kleiner, en de plantjes reageren hierop door een versnelde aanleg van knoppen.

Brigitte De Simpelaere
Toekomststraat 55
9040 Sint-Amandsberg

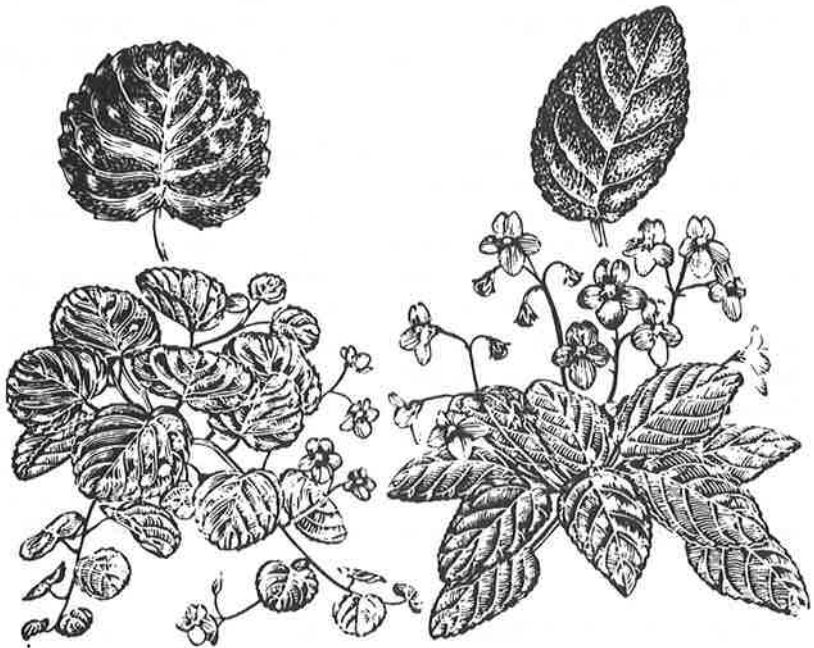

Fig. 1. Twee minder bekende soorten Kaapse Viooltjes : *Saintpaulia grotei* (links) en *Saintpaulia tongwensis* (rechts) (uit Moore H.E., 1957, African Violets, Gloxinias, and their relatives).

Pillenzaad

Ooit van gehoord ? Neen !

Dit dient niet om pijnen te stillen, maar is eenvoudig een remedie om de tuinliefhebber te behoeden voor het te dicht opeen zaaien van zijn of haar geliefde bloemen of groente...

Het is zeer moeilijk - om niet te zeggen onmogelijk - om uiterst fijne zaden op regelmatige afstand, korreltje per korreltje, in de aarde aan te brengen. Een lang gebruikte oplossing is het goed vermengen van fijne zaden met zand, om aldus bij het uitstrooien een grotere spreiding te bekomen. Dit helpt, maar perfect is anders.

Door het te dicht opeen gepakt staan, kunnen de kiemplanten zich niet normaal ontwikkelen : er is onvoldoende ruimte om te wortelen, ze schieten de hoogte in op zoek naar licht en lucht, en ontwikkelen zwakke stengels. Allemaal nadelen die dan ook nog het verplanten bemoeilijken.

Pientere producenten, bij het bekijken van die nietig kleine zaadkorreltjes, en het vergelijken met de gemakkelijk te hanteren zaden zoals van de Judaspenningen, de Goudsbloem, en nog suggestiever : de Oostindische Kers, zijn op de gedachte gekomen de heel kleine zaadkorreltjes stuk voor stuk te verpakken in een neutrale stof, om ze aldus een groter volume te geven.

Dit wordt uitsluitend uitgevoerd met zaden die een grote kiemkracht hebben, om de risico's voor slecht uitschieten zo gering mogelijk te houden. Dat "pillenzaad" is dan aan te brengen in grond die altijd voldoende vochtig gehouden wordt, doch niet drassig kletsnat, wat de kieming dan ook weer slecht doet verlopen.

Het zaad wordt met een dun laagje grond overdekt. Wanneer de grond aldus genoegzaam vochtig gehouden wordt, zullen de "pillen" open splijten en komen de kiemen naar buiten.

Geen voordelen zonder nadelen : hoewel zaden met hoge kiemkracht uitgezocht worden om er "pillen" van te maken, verliezen

ze in hun individuele verpakking toch vlugger hun kiemkracht dan gewoon zaad, dat in een gebruikelijke kiembeschermende verpakking wordt geleverd.

Om geen "pillenzaad" over te hebben dat, bewaard tot het volgende jaar grotendeels waardeloos wordt, is in de zaalgids voor elke soort het aantal "pillen" vermeld dat in de verpakking voorkomt.

De tuinliefhebber rekent dan maar uit hoeveel hij ineens kan verwerken, om zijn bestelling "pillenzaad" daarop af te stemmen.

Niet alleen voor bloemen, maar ook, en nog méér voor groenten is het "pillenzaad" te verkrijgen : andijvie, ijssla, kropsla, peterselie, prei, radijs, tomaat, ui, witloof, wortelen, allemaal van die rassen die als heel degelijk gekend zijn.

Bron : Groengids, in : De Gentenaar, 15.12.1990.

Jef Vandenbulcke
Ottergemse steenweg 436
9000 Gent

Lidgeld 1991

Voor nieuwe leden, nieuwe sympatisanten, vergeetachtigen onder de reeds-leden :

u kan uw bijdrage overschrijven op rekening 001 - 1192154 - 03 van De Vrienden van de Plantentuin Gent, Ledeberg, met vermelding : lid 1991.

Gewoon lid : 250 BF

Beschermid : 500 BF

Steunlid : 1000 BF

In naam van onze Plantentuin : beste dank voor uw hulp !

Lenteschoonmaak in de Plantentuin !

In de agenda zijn de dagen opgenomen waarop u, beste Vrienden, wordt verwacht in onze Plantentuin !

Volgende taken kunnen worden uitgevoerd :

- * Afwassen van alle naamplaatjes.
- * In het bosgedeelte snijden we de oude varenbladeren af, en ook het afgestorven plantenmateriaal aan de vijvers.
- * De Belgische flora en de medicinale tuin krijgen opnieuw een onderhoudsbeurt : spitten, schoffelen en wieden.
- * Op de rotstuin zijn er diverse terreinstukken waar geen collectieplanten staan : die kunnen normaal licht worden omgespit.
- * In de Systematiek Dicotylen en Monocotylen gaan we de winterbeschutting wegnemen en afvoeren naar de composthoop. Het groot onkruid zoals Kruiskruid, Vroegeling, Vogelmuur e.d.m. moeten we schoffelen en wieden. Het afgestorven plantenmateriaal snijden we af van de planten, het wordt verder verzameld en naar de composthoop afgevoerd.
- * Anderzijds kan in de serres ook nog enige hulp worden gebruikt van vrijwilligers die bereid zijn om een deel van de normale werkzaamheden (zoals verpotten, verplanten, herstekken, vermeerderen, en onderhoud zoals wieden, opbinden, e.d.m.) op zich te nemen. In de loop van dit jaar dienen de cactussen opnieuw verplant te worden. Hiervoor is gedurende ongeveer veertien dagen tot drie weken de medewerking in het voorjaar gewenst. De kollektie van de orchideeën wordt sterk overgroeid door varens en onkruiden. Wie kan daarbij behulpzaam zijn ?

Aan allen die zich reeds daadwerkelijk inzetten voor de Plantentuin : hartelijk dank !, en voor degenen die in de nabije toekomst zullen komen : van harte welkom ! Tot later, bij gelegenheid, in de tuin ?

K. Otten
Plantentuin

Lenteruildag

Datum gewijzigd !!!

Deze ruildag zal doorgaan op zondag 24 maart, in de aanbouwserra bij het Palmarium, tussen 9 u en 11.30 u.

We willen hier nogmaals uitdrukkelijk stellen : " Ruilen is de boodschap ", of anders gezegd, " voor wat hoort wat ". Leden met ruilmateriaal krijgen absolute voorrang.

Het lijkt aangewezen om kamerplanten in een bloempot te leveren, tuinplanten in een plastic zakje (hiervan zal een voorraad aanwezig zijn).

Een naamplaatje met wat uitleg over de groeivoorwaarden kan nuttig zijn, zeker voor minder gekende soorten.

De Vrienden van de Plantentuin Gent zullen op de ruildag aanwezig zijn met een eigen afdeling, waarin wellicht worden opgenomen een aantal "ontsnapte" planten uit de Plantentuin zelf (die de vorige dag tijdens de lenteschoonmaak zijn verzameld). Daar zijn gegarandeerd een aantal rariteiten bij. Dus : zorg dat je d'erbij bent !

Op de valreep bereikte ons het volgend bericht :

Op zondag **26 mei** (10 - 12 u) kan u in het Hof ter Saksen, Beveren gratis deelnemen aan of een bezoek brengen aan de **jaarlijkse plantenruilbeurs**.

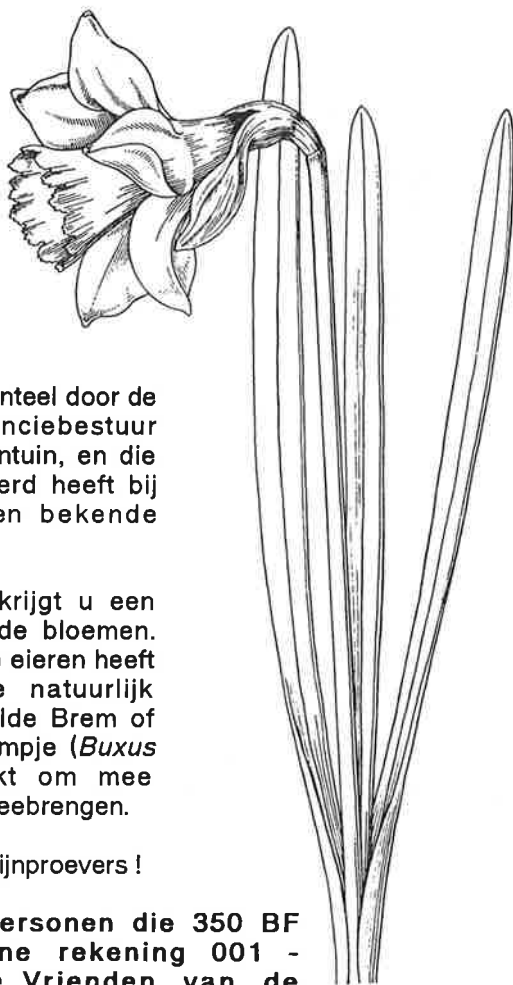
Ook rondleidingen op het domein worden ingericht, en tenslotte is er ook de tentoonstelling : " Parken en tuinen in het Land van Waas ", georganiseerd door de VZW Durme.

Als u wenst zelf deel te nemen, meldt u dat vóór 1 mei in een briefje (met.aanduiding van de gewenste vierkante meter en het aantal tafels : **GRATIS !**), aan :

Gemeentebestuur Beveren
D 35 Parken en Plantsoenen
Stationstraat 2
9120 Beveren

Tafelen met Paasbloemen

Op zaterdag 30 maart (de dag vóór Pasen !) wordt van 9 u tot 12 u in ons werklokaal (Plantentuin, ingang Merelstraat) een les gegeven over het maken van een tafelschikking voor Pasen.

Lesgever is Marc Libert, momenteel door de goede zorgen van het Provinciebestuur tewerkgesteld in onze Plantentuin, en die vroeger twee jaar geassisteerd heeft bij Andrea Van Rijckeghem, een bekende fleuriste uit het Kortrijkse.

Voor de prijs van 350 BF krijgt u een recipiënt, Oasis, en benodigde bloemen. Wie kaarsen, lint, beschilderde eieren heeft of wil monteren, kan deze natuurlijk meebrengen. Ook Brem (Wilde Brem of Sierbrem) en takjes Palmboompje (*Buxus sempervirens*) zijn geschikt om mee verwerkt te worden en kan u meebrengen.

Dit is duidelijk een cursus voor fijnproevers !

Slechts de eerste tien personen die 350 BF betalen op onze gewone rekening 001 - 1192154 - 03 van : De Vrienden van de Plantentuin Gent (vermelding : Paastafel), komen in aanmerking voor deelname.

Voor meer inlichtingen, en een bevestiging van uw deelname : bel naar Marcel Plus op het telefoonnummer 091 - 31 03 71.

Koninklijke Serres

De bijzonder talrijke aanwezigheid van onze leden op de avondlijke uitstap naar de Koninklijke Serres te Laken vorig jaar, heeft aangetoond dat hiervoor een levendige belangstelling bestaat.

Daarom leek het ons nuttig voor de leden die vorig jaar geen gelegenheid hadden om mee te gaan, of voor hen die het zo mooi vonden dat ze nog eens willen terugkeren, om de bezoekdagen en -uren voor 1991 even op te sommen. Deze informatie werd ons welwillend ter beschikking gesteld door de diensten van het Koninklijk Paleis.

Bezoek overdag (9.30 u - 12 u, 14 u - 17 u) (gratis)

April 27, 28, 30.

Mei 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12

Bezoek 's avonds (21 - 23 u) (toegang : 80 BF)

April 26, 27, 30

Mei 3, 4, 5, 8, 10, 11.

Een kleine waarschuwing is hier op zijn plaats : de kans bestaat en is zelfs zeer reëel dat u een eind moet aanschuiven vóór uw bezoek. Een paraplu, warme jas, een leesboekje, en/of aangenaam gezelschap (met veel geduld) zijn dus aan te raden.

Agenda 1991

Maart

Zaterdag 2

9-12 u, in ons werklokaal, achteraan in de Plantentuin :
Ikebana-kursus deel 2, o.l.v. Gilberte Comhaire-Neyt.

Zondag 3

10 u, aan de ingang van de Plantentuin :
Gratis rondleiding in de Plantentuin, door de Gidsengroep.

Donderdag 14

19.30 u, in de inkomhal van de serres :
Derde wintervoordracht, over Bromelia's, door G. Samyn,
Rijksstation voor Sierplantenteelt, Melle.
Ingang : 25 fr (leden), 50 fr (niet-leden).

Zaterdag 16

9-12 u, in ons werklokaal, achteraan in de Plantentuin :
Ikebana-kursus deel 3, o.l.v. Gilberte Comhaire-Neyt.

Zaterdag 23 maart

9 u, opruimingsactie in de Plantentuin (zie p. 19).
Breng eventueel een klein steekschopje, een schop, een
hark mee.
Verfrissingen worden u aangeboden !

Zondag 24 maart : WIJZIGING !!!

9 u - 11.30 u, aanbouwserra bij het Palmarium.
Lenteruildag.
Berichtje hierover op p. 20.

Zaterdag 30 : NIEUW !!!

9-12 u, in ons werklokaal, achteraan in de Plantentuin (ingang
Merelstraat) :
Kursus Tafelschikking voor Pasen, o.l.v. Marc Libert.
Inschrijving : zie p. 21.

April

Zaterdag 6

9-12 u, in ons werklokaal, achteraan in de Plantentuin :
Ikebana-kursus deel 4, o.l.v. Gilberte Comhaire-Neyt.

Zondag 7

10 u, aan de ingang van de Plantentuin :
Gratis rondleiding in de Plantentuin, door de Gidsengroep.

Zaterdag 13

9 u, opruimingsactie in de Plantentuin (zie p. 19).
Breng eventueel een klein steekschopje, een schoffel, een hark mee.
Verfrissingen worden u aangeboden !

Zaterdag 20 - Zondag 28

Tentoonstelling : Bromelia's.

Mei

Woensdag 1

De traditionele lentewandeling , o.l.v. Karel Van Vossel.
Samenkomst 13.30 u aan de Plantentuin, of 14 u aan het station van Leupegem. Vergeet niet : aangepast schoeisel en kledij.

Zondag 5

10 u, aan de ingang van de Plantentuin :
Gratis rondleiding in de Plantentuin, door de Gidsengroep.

Tematische rondleiding : het Arboretum, o.l.v. Harald Evrard.

Zaterdag 25

Uitstap naar Arcen (bij Venlo, Nederland).
Verzamelen om 7.30 u aan de ingang van de Plantentuin, Ledeganckstraat.
Bericht & inschrijving op p. 40 !!!

Juni

Zondag 2

10 u, aan de ingang van de Plantentuin :
Gratis rondleiding in de Plantentuin, door de Gidsengroep.

Tematische rondleiding in de (normaliter dan volop bloeiende)
cactusserre, o.l.v. Paul Goetghebeur.

Zaterdag 8 - zondag 16

Tentoonstelling : Carnivoren.

Juli

Zondag 7

10 u, aan de ingang van de Plantentuin :
Gratis rondleiding in de Plantentuin, door de Gidsengroep.

Tematische rondleiding : Geurenpad, o.l.v. Prof. Van der Veken.

Zondag 21 juli - zondag 28 juli

Namiddagrondleidingen Gentse Feesten.

Augustus

Zondag 4

10 u, aan de ingang van de Plantentuin :
Gratis rondleiding in de Plantentuin, door de Gidsengroep.

Donderdag 15

Namiddaguitstap naar de Moervaartvallei.
Bericht volgt later.

Zaterdag 24 - zondag 25

Plantentuin : Opendeurdagen (hier en in alle Belgische
Plantentuinen).

September

Zondag 1

10 u, aan de ingang van de Plantentuin :
Gratis rondleiding in de Plantentuin, door de Gidsengroep.

Zondag 22

10-12 u, in de aanbouwserra :
Herfstruildag voor de leden.

Oktober

Donderdag 3 - woensdag 9

Paddestoelententoonstelling.

Zondag 6

10 u, aan de ingang van de Plantentuin :
Gratis rondleiding in de Plantentuin, door de Gidsengroep.

November

Zondag 3

10 u, aan de ingang van de Plantentuin :
Gratis rondleiding in de Plantentuin, door de Gidsengroep.

Zaterdag ? (datum nog niet bepaald) :

Kreatief werken met natuurlijke vindmaterialen voor kinderen,
o.l.v. Gilberte Comhaire-Neyt.

December :

Zaterdag 7

15 u, in het hoofdgebouw van de Ledeganckstraat (ingang
via de Plantentuin) : Algemene Ledenvergadering.

Naar mijn weten heeft geen enkele vrucht in de Vlaamse dialecten zoveel verschillende én kleurrijke benamingen gekregen als de dadel. Vooraleer we daar een beknopt overzicht van geven, maken we even wat nader kennis met een aantal zakelijke aspecten van deze vrucht, want precies daarin kan de verklaring liggen voor die uitzonderlijk bonte waaier van dialectbenamingen, die in de laatste decennia jammer genoeg heel snel de plaats hebben moeten ruimen voor de AN-term *dadel*.

1. Het produkt

De dadel is een zuidvrucht die vooral uit Zuid-Europa (Spanje), Noord-Afrika, Voor-Azië (Saoedi-Arabië, Irak, Iran) en recentelijk ook uit Californië geïmporteerd wordt. Het is de vrucht van de Dadelpalm (*Phoenix dactylifera*), die tot 30 m hoog kan groeien. In de handel worden meestal gekonfijte dadels aangeboden; ze hebben een bruin-glanzend en erg kleverig uiterlijk. Tot voor enkele decennia werden ze in de winkels te koop aangeboden in klompen van 5 of 10 kg, die in matten van gevlochten riet verpakt zaten. Thans vinden we ze meestal 'netjes' voorverpakt in doosjes van 250 of 500 gram.

Al in de middeleeuwen was de dadel in onze streken bekend (zie het woord *dade* in het Middelnederlands Woordenboek, deel II, kol. 17), maar hij bleef gedurende vele eeuwen een luxevrucht, die wellicht maar bij heel bijzondere gelegenheden gekocht kon worden en dan nog enkel door de gegoede lieden in de grotere centra. Volgens getuigenissen van oude zegslieden zijn dadels hier pas na de eerste wereldoorlog in zekere mate gepopulariseerd, d.w.z. bereikbaar geworden in alle streken en voor alle lagen van de bevolking.

In het licht van deze zakelijke gegevens is het dan ook erg verwonderlijk dat de dialectkaart zo'n grote terminologische verscheidenheid vertoont. Die bonte verscheidenheid moet in grote mate van de laatste eeuw dateren en legt als zodanig getuigenis af van de creativiteit van / binnen onze volkstaal tot (omstreeks 1950) de maatschappelijke schaalvergroting in Vlaanderen geleid heeft tot taaluniformisering onder druk en in de richting van het AN.

De jongere lezers zullen wellicht geen enkele van de hieronder besproken dialectbenamingen meer kennen. We mogen dus wel stellen dat de schat aan dialectwoorden die hieronder de revue passeren, een krachtig maar kortstondig leven heeft geleid.

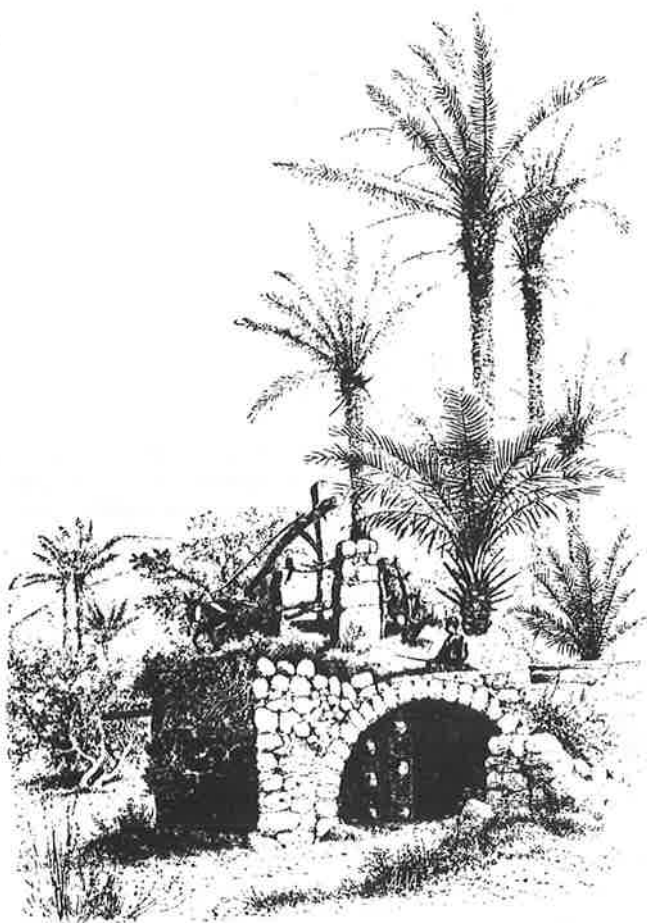

Fig. 1. Tuin in Haifa, omstreeks 1881, met zicht op een oud bewateringssysteem, en met dadelpalmen als landschapsbepalend element (uit Moldenke, H.N. & Moldenke, A.L., 1952, *Plants of the Bible*).

2. De dialectwoorden

We kunnen de erg brede waaier van dialectwoorden in twee grote groepen indelen :

- (a) De **objectiverende**, die wellicht vooral door de handelaars gegeven werden; ze zijn ofwel van het type *datte* / *dadel* (een Romaans leenwoord), ofwel bevatten ze een verwijzing naar andere (zuid)vruchten (benamingen met *vijg*, *pruim* of *kers* erin).
- (b) De **subjectiverende** (meestal denigrerende / spottende) benamingen ontstonden m.i. in de lagere bevolgingsklasse, in de periode dat de dadel wel al vrij algemeen bekend was, maar ofwel nog een (dure) luxevrucht was ofwel wegens conservatievere eetgewoonten nauwelijks of niet tot het "consumptiepakket" van de lagere volksklasse behoorde. Die benamingen gaan terug op associaties met lichaamsdelen (vooral de vrouwelijke genitaliën) wegens de vorm, of soms ook met uitwerpselen wegens de bruine kleur en de kleverigheid.

Opmerkelijk hierbij is dat in principe objectiverende benamingen door volksetymologie tot subjectiverende termen konden "af dalen". En hier volgt nu een beperkte bloemlezing.

2.1. Het type dat(t)e / dadel

Hier gaat het om "objectiverende" ontleningen aan Romaanse talen, die zelf het Griekse woord *daktylos* (= vinger - vanwege de vorm) overgenomen hadden. We moeten enerzijds uitgaan van Oudfrans *date* / *dade* en anderzijds van Italiaans *dattilo*. Een contaminatie van die twee leverde *dadel(e)* op, dat we o.a. al in Dodoens' Cruydeboek (1554) aantreffen.

In de Vlaamse dialecten vinden we behalve *dadels* ook : *datten* (verspreid over heel Vlaanderen), *datjes* (o.a. de Denderstreek), *detjes* (o.a. Baasrode), het speelsere *ditten-en-datten* (o.a. de Westhoek en Oost-Brabant) en *dad(d)ers* (o.a. het Hageland).

Een Romaanse ontlening (met al haar latere vervormingen) is natuurlijk erg "logisch" voor een zuidvrucht, cf. ook citroen (< Frans : citron) en vijg (< Frans : figue) (een Vijgeboom (*Ficus carica*) bevindt zich in de Plantentuin : kaart p. 34).

2.2. Benoeming via andere vruchtennamen

Dat men voor "nieuwe" vruchten een beroep doet op namen van inheemse vruchten of andere, bekendere zuidvruchten die een aantal uiterlijke kenmerken met die nieuwe vrucht gemeen hebben, is geen ongewoon verschijnsel. Zie bijvoorbeeld de aard-appel (pomme de terre in het Frans, Grünbirne in vele Duitse dialecten). Meestal voegt men dan aan zo'n bestaande vruchtennaam een onderscheidende voorbepaling toe.

(a) Dadels = vijgen

Hier onderscheiden we nog :

- *oostervijgen* (Oost-Limburg), wellicht om te verwijzen naar de oosterse afkomst (hoewel ook de echte vijgen daar vandaan konden komen),
- *Spaanse vijgen* (Oost-Limburg), weer met verwijzing naar de (mogelijke) herkomst,
- *Amerikaanse vijgen* (Limburg), ofwel verwijzend naar de herkomst (vaak uit Californië), ofwel naar het feit dat in beide wereldoorlogen de (erg voedzame) dadel tot het consumptiepakket van de Amerikaanse troepen behoorde en hier aldus een grotere bekendheid verwierf (getuigenis van één van mijn oudste informanten),
- *Engelse vijgen* (Antwerpen, Kempen en Waasland), ofwel omdat die via Engelse schepen geïmporteerd werden (cf. de verspreiding van de benaming vanuit Antwerpen), ofwel is het adjectief Engels hier in de overdrachtelijke zin gebruikt met de betekenis 'raar' / 'zonderling' (cf. ook de uitdrukking "met de Engelsen slag" = op een onorthodoxe manier),
- *ezelsvijgen* (sporadisch in West-Vlaanderen), met een betekenisvergliding van vijgen, waardoor het natuurlijk een subjectieve, spottende dialectbenaming wordt (zie ook ezelpruimen / ezelstronten),
- *klamottervijgen* (o.a. in Vilvoorde) en *smoddervijgen* (o.a. in Diest) betekenen allebei "vuile vijgen" en hebben ongetwijfeld met het uitzicht en de kleverigheid te maken.

(b) Dadels = pruimen

Ook hier onderscheidt men nog verscheidene "soorten" :

- *(ge)suikerde pruimen* (Oostende en omgeving), waarbij de voorbepaling slaat op het gekonfijt zijn,
- *vreemde pruimen* (sporadisch rond Kortrijk), verwijzend naar de (half)exotische herkomst van de dadel,
- *dadelpruimen* (sporadisch in noordelijk West-Vlaanderen), hier is dadel zelf een voorbepaling geworden bij pruim,
- *ezel(s)pruimen* (streek van Kortrijk / Roeselare), mogelijk naar analogie van ezelsvijgen / ezelstronten,
- *eierpruimen* (Kleit bij Maldegem), eventueel genoemd naar een inheemse pruimensoort.

(c) Dadels = kornoeljes

In Mechelen en omgeving heten (heetten) dadels ook *karnullen* = vruchten van de Gele Kornoelje (*Cornus mas*) (een lentebloeier in onze Plantentuin, kaart p. 34), een inheemse soort met vlezig steenvruchten, die qua vorm nogal op de dadel lijken maar wel een rode kleur hebben.

2.3. Negatieve benamingen i.v.m. kleur / kleverigheid

Het ligt bijna voor de hand dat de bruine kleur en de kleverigheid van gekonfijte dadels aanleiding gegeven hebben tot allerlei minder positieve benamingen uit de sfeer van (a) scheldwoorden in het algemeen, en (b) uitwerpselen.

(a) Scheldwoorden :

- *smeerlappen* (o.a. de Antwerpse Kempen en Noord-West-Limburg), soms verkleind tot *smeerlap(pe)kes*,
- *kanaalden* (Brakel en omgeving), uit het Frans *canaille* = uitschot,
- *rottekoppen* (Temse / Bornem en omgeving), ongetwijfeld vanwege de bruine kleur,

- *kletskoppen* (zelfde streek), wellicht wegens hun glanzend uiterlijk, dat inderdaad wat kaal (= klets) aandoet,
- *kletsoren* (streek van Welteren), vermoedelijk naar analogie van de vorige benaming.

(b) Verwijzing naar uitwerpselen

- *ezelstronten* (zuidelijk West-Vlaanderen), vgl. ook ezelvijsen en ezel(s)pruimen onder 2.2.
- *kadesters / kadasters* (in Gent, ongeveer de westelijke helft van Oost-Vlaanderen en de streek van Waregem), ook een volkswoord voor een drol. Dit is nu echter een mooi voorbeeld van hoe door volksetymologie een aanvankelijk objectieve / neutrale benaming kan 'af dalen' tot een subjectieve / denigrerende term. *Kadaster* (= dadel) is in oorsprong een "onschuldige" fonetische vervorming van Spaans *canastro* = rieten korf (en secundair ook wat er in zo'n korf of mat kon zitten, zoals dadels), en is pas in tweede instantie geassocieerd met *kadester* = drol.

2.4. Negatieve benamingen i.v.m. de vorm

Namen van lichaamsdelen, vooral die uit de genitale sfeer, hebben hun "geschiktheid" als scheldwoord (*pars pro toto*) al lang bewezen. Als sommige van die lichaamsdelen dan nog een zekere vormgelijkenis met dadels vertonen, dan ligt het bijna voor de hand dat met de benamingen van die lichaamsdelen ook naar de dadel verwezen wordt.

- *fijtematrullen* (en varianten) (in het noorden van West-Vlaanderen), in datzelfde dialectgebied verwijst het woord ook naar de vagina,
- *miekies* (ten noorden van Brussel), in het Brabants betekent mie ook weer vagina,
- *bokkekloten* (o.a. Bosvoorde bij Brussel), waarvan de betekenis wel erg duidelijk is.

Zo'n bloemlezing van dialectbenamingen voor de dadel kan -vanwege haar kleurrijkheid- aardig wat leuke lectuur opleveren, maar ze werpt ook heel wat licht op een aantal boeiende taalkundige vragen :

- (1) Hoe komt het dat de volksmond zo creatief kan zijn bij het benoemen van bepaalde begrippen ?
- (2) Uit welke bronnen wordt dan zoal geput ? (Cf. het onderscheid objectieve / subjectieve benoemingsmotieven en de overgang van de ene soort naar de andere via volksetymologie).
- (3) Wat is er in de laatste decennia niet allemaal (definitief) uit de volkstaal verdwenen ?

Toch blijven we na dit overzicht nog met één bijzonder fascinerende vraag zitten : hoe komt het dat er voor de dadel zoveel verschillende dialectbenamingen ontwikkeld zijn, terwijl het consumptiezuusje vijf (ook een zuidvrucht en meestal gekonfijt) het naar mijn weten met dat éne woord moet stellen ?

Geboeid kijk ik uit naar suggesties vanuit de wereld die het zakelijke terrein (veel) beter kent.

Literatuur

Hermant, P. (1939-40). Les noms des dattes.
Folklore Brabançon 19 : 76-83.

Taeldeman, J. (1983). Over fijtematrullen en andere benamingen voor de dadel in West- en Frans-Vlaanderen.
Taal en Tongval 35 : 110-115.

Taeldeman, J. (1984). Nevelse kadeisters (= dadels) en hun Oostvlaamse concurrenten.
Het Land van Nevele 15 : 165-174.

Ulrix, E. (1931). Merkaton en fitemarul.
Album Isidoor Teirlinck : 169-172.

Johan Taeldeman
Seminarie voor Nederlandse Taalkunde en Vlaamse Dialektologie
Rijksuniversiteit Gent

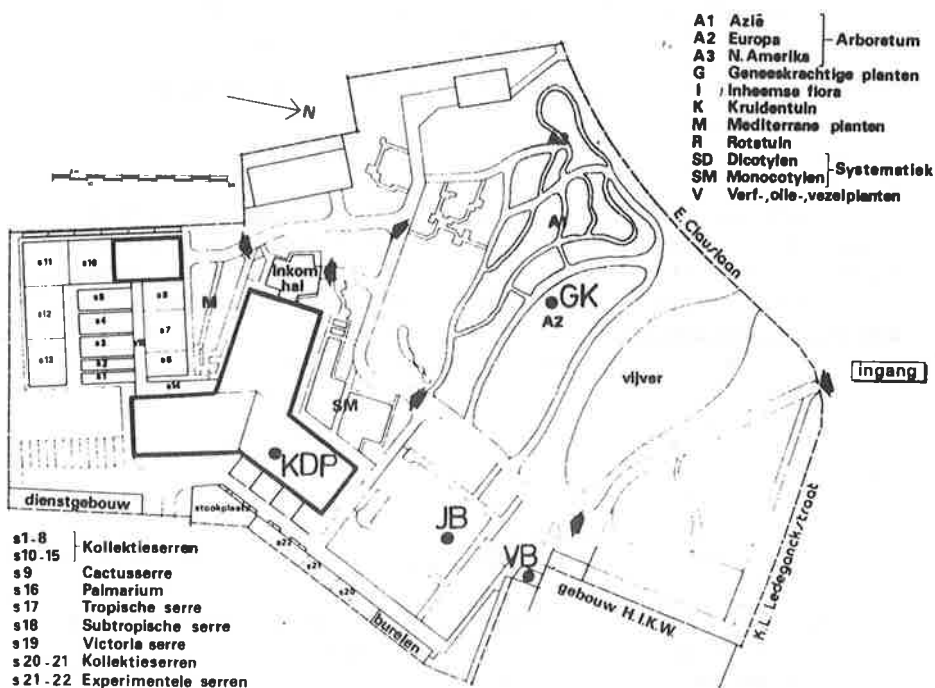

Fig. 2. Plattegrond van de Plantentuin, met aanduiding van de planten die in enkele artikelen in dit nummer worden besproken.

GK : Gele Kornoelje (*Cornus mas*). JB : Judasboom (*Cercis siliquastrum*). KDP : Kanarische Dadelpalm (*Phoenix canariensis*) : een nauwe verwant van de Dadelpalm. VB : Vijgeboom (*Ficus carica*).

Verslag : De verzorging van kamerplanten

Op onze eerste winteravond (10 januari 1991) zijn een 30-tal leden en niet-leden komen luisteren naar André Leman, die ons een deel van zijn rijke ervaring met kamerplanten heeft meegedeeld.

Het assortiment van kamerplanten is recent sterk uitgebreid, vrijwel alle planten uit de koude kas worden nu in de handel aangeboden. Veel soorten kunnen 's zomers buiten gezet worden, in de tuin of op het terras. 's Winters komen ze terug binnen, en deze plaats in huis is van cruciaal belang. Ideaal is een vorstvrije veranda, maar gebrek hieraan kan een lichte plaats zonder ochtendzon ook volstaan. Vier problemen worden wat meer in detail behandeld.

1. Water

Leidingwater kan in de meeste gevallen worden gebruikt, zelfs als het wat kalk bevat, omdat de bodemmengsels uit de handel eigenlijk wat te zuur zijn.

Jaarlijks kan u het bovenste laagje aarde (met de kalkkruimels) weghalen, tot aan de wortels, en vervangen door nieuwe teelaarde.

Platte (= breder dan hoog) plastic potten zorgen voor het geringste verlies door verdamping, maar kunnen niet voor alle planten worden gebruikt, voor palmen bvb. en voor planten met een penwortel moeten diepe potten worden gebruikt. De neiging bestaat bij veel liefhebbers om te weinig water te geven (bekende symptomen : bruine bladtoppen bij palmen, bladval bij *Ficus benjamina*). Water in het schaalpje mág, maar wat na enige uren niet is opgezogen, moet dan worden verwijderd.

Op een vaste dag in de week (zondagmorgen ?) krijgen alle planten voldoende water, en tussendoor (woensdag ?) worden de grote dorstigen nog eens extra gecontroleerd...

2. Verpotten (en snoeien)

Bij aankoop uit de handel moet de plant meestal meteen in een grotere pot worden gezet. Beter is 2 x in een iets grotere, dan 1 x in een véél grotere pot !

Verpotten gebeurt best net voor de nieuwe groei, in januari, een tweede maal kan dat in mei. Verpotten gebeurt nooit met een droge kluit ! Verzadig de plant vooraf met water. Haal zoveel mogelijk aarde tussen de wortels uit. Bij het opvullen zorgt u ervoor dat de plant op

dezelfde hoogte komt te zitten als voorheen. Aandrukken van de aarde gebeurt alleen aan de rand van de pot, met de kant van een regel bvb. Gebruik eerder droge grond, en laat deze aarde vooraf op temperatuur komen, zodat uw plant niet met zijn voeten in ijskoude aarde terecht komt ! Na het vullen wordt alles licht aangedrukt met de hand, meteen krijgt de plant een beetje water. Wanneer de planten op een vensterbank komen, is het goed om ze op een blokje isomo te plaatsen, om ze van de koude te isoleren. Indien gewenst kan de plant ook wat worden ingesnoeid (takken en wortels), om een regelmatige groei of een bijzondere groeivorm te bekomen.

3. Bemesting

Best lijkt de organische bemesting met guano e.d.m. Een probleem bij kamerplanten is natuurlijk het niet echt aangename geurtje dat dit produkt verspreidt...

Anorganische meststof is hoog geconcentreerd, en moet dus zeer zeker met mate worden gebruikt. Vanaf maart is een N-P-K verhouding van 15-10-10 gewenst, vanaf juli 5-10-10. Voor sterke bloeiers (zoals onze welbekende 'Geranium') is vanaf maart 10-20-10 aangewezen !

4. Plagen

Wortelluis

Moeilijk te bestrijden. In elk geval, om preventief te werken, moeten oude potten bij hergebruik worden ontsmet met 10 % bleekwater.

Roze wolluis

Deze kunnen we manueel, met een pincetje afhalen.

Een andere manier van bestrijden is door vernevelen van water met enkele druppeltjes detergent en brandalkohol, of deze vloeistof aanbrengen met een penseel. Blijven kontroleren is noodzakelijk !

Schildluizen

Lastig te bestrijden. Insecticide toe te passen 4 x opeenvolgend, met 10-12 dagen pauze. De schilden moet u een voor een losmaken !

Rode spint

Deze zeer kleine beestjes zijn moeilijk te zien, eerder zien we de gevolgen van hun activiteiten : blad wordt grijs...

Ook hier is een insecticide noodzakelijk, mét herhaalde toepassing en blijvende controle. Gebruik een loepe om de beestjes te bekijken !

Vragen staat vrij

De redactie wil langs deze weg uitdrukkelijk de vele lezers bedanken die hun vragenlijstje (of beter : antwoordlijstje) hebben ingevuld en teruggestuurd.

De reacties zijn vrijwel alle positief tot zeer positief. Meteen moet worden gesteld dat dit resultaat voor het grootste deel te danken is aan de inzet van onze medewerkers en auteurs : aan deze personen dus een welgemeende proficiat (= doe zo voort !) (als u begrijpt wat ik bedoel...).

Hierna volgt een (poging tot) overzicht van uw vragen en opmerkingen, die wat gegroepeerd zijn, zoals u ongetwijfeld zal merken.

Als deze lijst bij u nieuwe vragen doet rijzen, aarzel dan niet : laat het weten, uw vraag zal bij meer dan 500 lezers terecht komen, en de kans op een antwoord wordt daardoor duidelijk groter. Dus : schrijven maar !

Anderzijds, als u bij het lezen van een vraag schrijfkriebels voelt opkomen, ook dan stuurt u het resultaat van dat gekriebel op naar uw redakteur. Waarvoor mijn beste dank !

1. Artikels worden gevraagd over :

- Zaden, hun bouw (inwendig en uitwendig), de bijzondere kiemingsomstandigheden, mogelijkheden tot ruil, ...
- De indeling van het Plantenrijk, vroeger en nu.
- De wetenschappelijke naamgeving van planten, de regels en de organisatie(s) die hierrond werkzaam zijn.
- Aanplanten van een tuin : kiezen van de soorten, afhankelijk van de standplaats (meer bepaald voor een "moeilijke" tuin met weinig zon). Hetzelfde geldt voor fruitbomen : raskeuze, aanplant, onderhoud, ...
- Drogen van bloemen.
- Signatuurleer, medicinale planten.

- De rol van planten in de kunst, plantensymboliek in fabels, mythologie.
- Wetenswaardigheden over exotische vruchten, en ongeken- de aspecten van minder vreemde vruchten, wetenswaardigheden over zeldzame groenten en minder gekende aspecten van andere nutsplanten in ons dagelijks leven.
- Ontstaan van natuurlijke variëteiten en cultivars.
- Verklaring van straatnamen met botanische inhoud.
- Bomen als luchtzuiveraars.
- Oude abdijtuinen in het Gentse, huidige situatie.
- Recente ontwikkelingen in de plantkunde, in begrijpelijke taal.

2. Voordrachten zijn gewenst over :

- Bijen en planten (of is het omgekeerd ?).
- Kruidentee, geneeskrachtige kruiden.
- Papier, diverse soorten, en problemen bij de bewaring.

3. Uitstappen :

Enkele personen vragen uitstappen naar natuurgebieden (zoals het Zwin). Als er voldoende belangstelling voor deze klassiekers blijkt, dan kunnen we dat in overweging nemen, alhoewel het ons lijkt dat hiervoor reeds andere verenigingen bestaan (Wielewaal, Belgische Natuur- en Vogelreservaten, ...).

4. Kursussen :

Blijkbaar willen nog een aantal nieuwere leden zich inzetten als gids voor de Plantentuin (waarvoor onze waardering en dank !). Men vraagt dus de inrichting van een mini-kursus 'Plantentuingids'. Dit zal worden voorgelegd op een volgende bestuursvergadering, om samen met de reeds werkende gidsen te overleggen.

5. Victoria

De Victoria-nachten hebben opmerkelijk véél belangstelling gewekt, en aangetoond dat hieromtrent 'iets moet worden gedaan'.

Als eerste konkrete stap zal in de Victoria-kas, in de eerste onderwaterkuip (= dicht bij de rand) een derde Victoria-plant worden uitgezet. Hierdoor kunnen de bezoekers de bladeren en de bloemen werkelijk van heel dichtbij bewonderen. Verder zullen deze zomer een aantal experimentjes worden uitgevoerd, om een inzicht te krijgen in de mogelijke controle over de bloeiperiode van deze ietwat moeilijke plant...

6. Cafetaria :

Hiervoor bestaat momenteel weinig entoesiasme. Het gebrek aan geïnteresseerden is waarschijnlijk mede veroorzaakt door het ontbreken van een stuwende kracht die de verantwoordelijkheid over deze - voor de vereniging zeer belangrijke opdracht - op zich wil nemen.

7. Ruilrubriek - lezersforum

Tenslotte is nog een bijzonder interessant idee geopperd, met de vraag voor het openen van een ruilrubriek. Heeft u wat planten op overschot, een pakje zaden of vruchten te veel, een boek dubbel, dan kan u daar terecht met uw mededeling. Wellicht is het aangewezen om deze rubriek uit te breiden tot een algemene lezersrubriek, waar u met al uw vragen terecht kan. Een eerste, bescheiden opening is in dit nummer aanwezig op p. 41.

De kasteeltuinen van Arcen

Op zaterdag 25 mei organiseert de vereniging een bustrip naar de kasteeltuinen van Arcen, bij Venlo (Nederland).

Dit 32 ha grote domein is gelegen aan de rand van het Zuidlimburgs morenenlandschap, in de mooie Maasvallei.

Naast een functie als recreatieterrein (met roeivijvers, glijwatervallen, enz ...) bezit dit domein ook een schitterend aangelegde en goed uitgebouwde afdeling park en plantentuin, met :

- subtropische serres,
- rozentuin,
- rotstuin,
- bamboetuin,
- orangerie,
- Pinetum,
- Japanse en Chinese tuin, enz.

Een wisselende tentoonstelling belicht telkens een bepaald aspect van het Plantenrijk, vaak in relatie tot de mens en zijn beschaving.

Ter plaatse zal u worden rondgeleid door onze eigen gidsen !

Afspraak : vertrek : om 7.30 u aan de ingang van de Plantentuin,
Ledeganckstraat;

terugkeer : voorzien om 21.30 u, zelfde plaats.

Breng mee :

- picknick (een snack-bar is aanwezig),
- aan het weer aangepaste kledij en schoeisel,
- vrienden en vriendinnen (buren en kennissen mag ook !)

Inschrijving : door betaling van 850 BF op ons gewone rekeningnummer 001 - 1192154 - 03 , met de vermelding " Arcen " .

Graag vóór 6 mei aub. Waarvoor onze beste dank !

Op aanvraag van diverse leden wordt hier en nu gestart met een algemene lezersrubriek. Deze staat open voor het uiten van al uw lang sluimerende vragen, wensen, problemen, reeds lang onvervulde verlangens ... in verband met de planten en de Plantentuin !

Boek dubbel

Bernard Symoens (Van Hammelaan 34, 8210 Loppem) heeft twee exemplaren van het volgend boek : *L.M. Thiery, 1952, Terugkeer tot de natuur*, en wenst een exemplaar te ruilen.

Verslag voordrachten

Een aantal leden wensen van de voordrachten op de winteravonden een ± uitvoerig verslag in het tijdschrift (zowel voor aan- als afwezigen). Dit lijkt inderdaad een goed idee, en de sprekers zullen dus worden aangesproken, of we zullen proberen zelf een verslag te geven.

Over enten en stekken van struiken en bomen (voordracht door André Leman), en over de aanleg en het onderhoud van tuinvijvers (voordracht door Frank De Raeve) zal een en ander verschijnen wellicht in het decembernummer van dit jaar : beide sprekers zijn bereid gevonden om hierover een tekst te bezorgen.

Inventaris Plantentuin

Eveneens gewenst zijn :

- 1) Een inventaris van onze Plantentuin, per afdeling, per familie, per nutsgroep,... Hieraan wordt gewerkt door de staf van de Plantentuin, maar de grote omvang van het werk en de kleine omvang van de staf maakt dat we u nog even om wat geduld moeten vragen.

- 2) Seizoenstabellen van de bloei van planten in onze Plantentuin. Ook hieraan wordt gewerkt, en wellicht kan een eerste resultaat hiervan tegen het eind van dit jaar leverbaar zijn. Het gaat weliswaar om onvolledige gegevens (worden ze ooit volledig ?), maar toch bruikbaar als basis. In een glazen kast bij de ingang van het hoofdgebouw (die binnen afzienbare tijd zal worden geleverd) komen naast een plan van de Plantentuin, o.a. ook enkele lijsten met momenteel bloeiende planten.

Ik zoek...

Een andere suggestie : enkele leden wensen zaden of stekjes van bepaalde 'onvindbare' planten. Langs deze weg kan u in zo'n geval meteen een grote groep mogelijke leveranciers of informanten bereiken. Ook voor uw aanbiedingen tot ruil kan deze rubriek openstaan.

Maak uw wensen kenbaar !

De laatste regenwouden, IUCN, The World Conservation Union

Gebonden, 200 p., 23 x 29 cm, 150 kleurfoto's, 30 tekeningen, 30 kaarten, prijs : 1195 BF.

Groen Boekerij, Zomer & Keuning, Ede / Antwerpen.

Aan de gebeurtenissen in en rond de regenwouden wordt de laatste tijd veelvuldig aandacht besteed. En dat is nodig, want deze prachtige natuurgebieden worden door velerlei oorzaken in hun voortbestaan bedreigd, en lopen de kans om volledig te verdwijnen. Regenwouden zijn echter niet alleen zeer waardevol als gigantische zuurstofproducenten, ze zijn ook helemaal uniek. Er is zeker over de hele wereld geen plaats waar zoveel planten en dieren samenleven als in zulke regenwouden.

Uit de inleiding door David Attenborough halen we het volgende gedeelte :

" De regenwouden zijn werkelijk in groot gevaar, maar dat betekent niet dat ze nu al verloren zijn. De reddingsplannen moeten gevoed worden door zorgvuldig bijeengegaaarde gegevens. [...] Alleen dan kunnen er beheerssystemen ontwikkeld worden die recht doen aan allen. De behoeften van de mensen die in de wouden leven, behoren gehonoreerd te worden. Immers, zij beschouwen zich zo ongeveer als eigenaar van het gebied. Ook dient rekening te worden gehouden met de wensen van de industrie en van de politici die winst nodig hebben om mee uit de voeten te kunnen. En verder zal tegemoet gekomen worden aan de wensen van al degenen die elders in de wereld zitten, zich afstandelijker kunnen opstellen, en oog hebben voor langere termijn.

Dit boek is een belangrijke stap in die richting. "

In dit schitterend geïllustreerd boek worden de regenwouden geïntroduceerd, met de stammen die in en bij de wouden leven en de zeer bijzondere dieren- en plantenwereld. Het is een bijzonder indrukwekkend verslag van de wijze waarop de regenwouden werken. Maar meer nog dan dit is DE LAATSTE REGENWOUDEN ook een populair naslagwerk, met kaartjes van de belangrijkste regenwouden wereldwijd. In dit boek wordt elk van deze gebieden gedetailleerd

behandeld, de toestand van het woud wordt aangegeven, en de maatregelen die tot het behoud van het regenwoud in dat specifieke gebied kunnen leiden, worden aangestipt.

De toekomst ziet er voor de regenwouden niet goed uit. Het ongelimiteerd kappen en platbranden voor onder meer landbouw, veehouderij, mijnbouw, houtwinning, en wegeaanleg heeft voor tal van gebieden reeds desastreuze gevolgen gehad. Dit boek laat zien wat voor schoonheid er schuilgaat in deze vaak uitgestrekte oerbossen, en dus ook wat we dreigen te verliezen. DE LAATSTE REGENWOUDEN beschrijft het regenwoud in al haar facetten, en de noodzaak van en de mogelijkheden tot haar behoud.

Objectief en overtuigend maakt dit boek duidelijk wat de regenwouden zo uniek maakt, en waarom ze behouden moeten worden : voor de planten en dieren en mensen die er leven, voor onszelf, en voor de generaties die (hopelijk ?) nog na ons zullen komen.

Uit het voorwoord door Z.K.H. Prins Bernhard :

” Door de grootschalige kap dreigt echter veel verloren te gaan waarvan we niet weten in hoeverre daarmee het leven op aarde geschaad wordt. Terwijl toch steeds duidelijker wordt dat juist veelheid en variatie aan levensvormen essentieel zijn voor het voortbestaan van het leven op aarde, dus voor de toekomst. ”

De natuur terug, **Fred Dijs & Maurits Groen**

Gebonden, 248 p., 22 x 21 cm, c. 360 kleurfoto's, 240 tekeningen, prijs : 595 BF.

Zomer & Keuning, Ede / Antwerpen, in opdracht van het Nederlandse Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

Jarenlang reeds worden de alarmklokken geluid : het gaat slecht met onze natuur en het milieu. Sindsdien zijn er ook enkele positieve geluiden te horen : bepaalde problemen zijn niet zo erg als men meende, er is beleidscontrole, ontwikkeling en bescherming. Ook financieel is men bereid te helpen en de konsekwenties te aanvaarden.

Maar zal dit allemaal voldoende zijn om de natuur te redden ? Dit rijk geïllustreerd boek laat ons realistische en tegelijk hoopvolle geluiden horen. Een belangrijk nadeel aan dit boek is dat het is geschreven

voor Nederland, door Nederlandse auteurs voor Nederlandse situaties. In hoeverre is deze verschillend van bij ons ?

Het is niettemin een uitermate informatief en zakelijk boek, dat (ja !) filosofisch en poëtisch is geschreven. Een waar genot om te lezen en om in te kijken, want het boek vertoont talrijke illustraties en een bijzonder artistieke vormgeving.

Het resultaat is een opmerkelijke uitgave, die sterk afwijkt van de gebruikelijke natuurboeken. De realistische, maar toch ook optimistische toon zal veel meer mensen aanspreken dan het niet altijd terechte geklaag dat we kennen.

Stijlvolle tuinideeën. **John Brookes**

Gebonden, 224 p., 20 x 30 cm, c. 800 foto's en tekeningen, prijs : 995 BF.

Groen Boekerij, Zomer & Keuning, Ede / Antwerpen.

Vorig jaar hebben we op enkele winteravonden een spreker uitgenodigd om ons in te lichten in verband met de tuin en tuinplanten. Dit boek nu komt ter illustratie van diverse op die avonden ontwikkelde ideeën.

U zal misschien denken : nog een boek over tuinaanleg. Maar ! dít is een fantastisch boek.

Het 'aankleden' van de tuin wint aan populariteit. De tuinliefhebber van nu wil, en terecht, dat zijn of haar tuin een bepaalde sfeer of stijl heeft. Gazon-met-border tuinen zijn er immers al genoeg.

In dit boek laat de bekende tuinarchitect enkele kneepjes van het vak zien om een stijlvolle, gezellige tuin te kreëren. Hij gaat in op verschillende tuinstijlen, zoals o.a. de Italiaanse stijl, de familietuin, en de landelijke tuin. Hij behandelt het ontwerpen van zulke tuinen en ondersteunt dit met talrijke schitterende, praktische voorbeelden. Daarnaast behandelt hij vele vaste elementen, zoals pergola's, vijvers, trappen, afscheidingen, betegeling, paden, en verlichting, maar ook de beplanting komt uitgebreid aan bod. In het laatste deel van het boek toont hij met veel praktische tekeningen hoe diverse van deze elementen zelf gemaakt kunnen worden. Prachtig én praktisch !

Boekaankondigingen

Ebel F., Kümmel F. & Beierlein C. (1990) **Botanische Gärten Mitteleuropas**. Geschichte, technische Einrichtungen, Anlagen, Sammlungen und Aufgaben. 2e ed.

Wiss. Beitr. Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg 11990/27 (P40), Halle (Saale) : 232 p., 97 fot.

Prijs : 18 DM.

Van een groot aantal plantentuinen in "Midden-Europa" (in de heel brede zin, d.w.z. incl. België, Nederland en Denemarken) wordt een beknopte geschiedenis voorgesteld, vaak gevolgd door een korte bespreking van de huidige toestand, met indeling en samenstelling van de levende collectie, en het recente adres.

De beschrijvingen volgen elkaar alfabetisch op, met als trefwoord de naam van de stad (gemeente) :

Aachen, Aarhus, Amsterdam, Antwerpen, Baden-Baden, Banská Stiavnica, Basel, Bayreuth, Berlin, Bern, Bielefeld, Bochum, Bonn, Bratislava, Braunschweig, Bremen, Brno, Brocken, Brüglingen, Budapest, Bydgoszcz, Champex, Chudenice, Darmstadt, Debrecen, Dortmund, Dresden, Düsseldorf, Eberswalde, Erlangen, Essen, Frankfurt a. Main, Freiburg, Freising (Weihenstephan), Gatersleben, Genève, Gent, Gera, Gießen, Göttingen, Graz, Greifswald, Groenendaal-Hoeilaart, Halle, Hamburg, Hannover, Haren, Heidelberg, Innsbruck, Insel Mainau, Isole di Brissago, Jena, Karlsruhe, Kassel, Keszthely, Kiel, Klagenfurt, København, Köln, Konstanz, Koppigen (Schynige Platte), Kórník, Kosice, Kostelec, Köthen, Krakow, Krefeld, Krtiny, Laken, Leiden, Leipzig, Liberec, Linz, Liptovsky Hrádok, Łódź, Magdeburg, Mainz, Marburg, Meise, Mühlhausen, München, Münster, Neuchâtel, Nijmegen, Oberhof, Oldenburg, Olomouc, Ootmarsum, Pécs, Pforzheim, Plzen, Potsdam, Poznan, Praha, Prostejov, Pruhonice, Rannach, Regensburg, Řícmanice, Rostock, Rotterdam (Trompenburg), Saarbrücken, Salzburg, Sangerhausen, Sankt Gallen, Slepčany (Mlynany), Sopron, Steborice (Nový Dvůr), Stuttgart, Szarvas, Szeged, Szombathely (Kámon), Tabor, Tharandt, Tübingen, Vác-rátót, Villach, Warszawa, Wien, Wörlitz, Wrocław, Wuppertal, Würzburg, Zürich.

" Zijn er nog vogels ? "

Eind september 1991 verschijnt het boek ' Zijn er nog vogels ? ', een avifauna over het zuidwesten van Oost-Vlaanderen.

Landschappelijk gaat het om een deel van de Leie- en van de Scheldevallei, de Zwalmstreek en de westelijke Vlaamse Ardennen. Er worden 230 vogelsoorten uitvoerig besproken. Naast een algemene tekst rondom de problematiek per soort, zijn er gegevens over doortrek en overwintering, en een recente broedvogelinventarisatie (1988-1990). Het boek telt $\pm$ 500 bladzijden, en wordt verlucht met zwartwit- en kleurenfoto's, tekeningen, grafieken, en verspreidingskaartjes.

Bij de verschijning kost het 1200 BF, zonder de verzendingskosten. Voorintekenen kan door het storten van 975 BF op rekeningnummer 891 - 2540092 - 60 van de Wielewaalafdeling Schelde - Leie, Burgemeester P. Ceuterickstraat 12, 9890 Asper. In deze prijs is de verzending inbegrepen. De voorintekenperiode loopt tot 31 maart, maar kan gebeurlijk verlengd worden tot 30 april.

Voor meer inlichtingen hieromtrent : Jacques Vanheuerswyn, tel. 091 - 84 48 82

Een aanrader voor zowel de beginnende vogelaars als voor de specialisten !

De VRIENDEN van de PLANTENTUIN --- GENT

driemaandelijks
tiende
nr. 1
ISSN

tijdschrift
jaargang
maart 1991
0777 - 8821

Redaktie :

Paul Goetghebeur
Plantentuin
Ledeganckstraat 35
9000 Gent

(telefoon : 091 - 64 50 59)

Aan dit nummer hebben verder meegewerkt :

Gilberte Comhaire-Neyt, Brigitte De Simpelaere, Peter Dewulf, Karel Otten, Marcel Plus, Johan Taeldeman, Jef Vandenbulcke, Cecilia Vastesaegeer, Ingrid Verdegem.

Onze beste dank gaat ook uit naar Christelle VanKerchove voor het snelle tikwerk, en naar Adelin Van Heuverswijn, Rosette Heynderickx, Marjan Goetghebeur, en Patricia Rézenne voor de plooi-, kleef-, en sorteeractiviteiten, die het verschijnen van dit boekje mogelijk hebben gemaakt.

© De Vrienden van de Plantentuin Gent, 1991.

Overname van artikels is alleen mogelijk mits en ná schriftelijke toestemming van de redakteur.

De

VRIENDEN van de PLANTENTUIN

GENT

driemaandelijks	tijdschrift
tiende	jaargang
nr 1	maart 1991
ISSN	0777 - 8821

verantwoordelijke uitgever :
P. Goetghebeur
Plantentuin
Ledeganckstraat 35
9000 Gent
tel. 091 - 64 50 59

afgiftekantoor
LEDEBERG 1